

Tampereen ottolainauksen vuosiraportti 2020

Omistajaohjaus | Konsernihallinto

TAMPEREEN KAUPUNKI

Tampereen lainat

Lainamäärä

914,7 m€

Lainamäärän kasvu

119,9 m€

Korkomenot

15,3 m€

Rahoitusmarkkinat 2020

Euroopan rahoitusmarkkinoilla vuosi 2020 oli hyvin poikkeuksellinen, kuten tietysti vuosi muutoinkin. Pandemian alussa markkinat pelästyivät, epäluottamus kasvoi ja korot nousivat ensin nopeasti. Sitten keskuspankkien ja valtioiden ilmoitettua erittäin mittavista talouden tukitoimista korot kääntyivät laskuun. Negatiiviseksi painuneet globaalit talouden kasvuennusteet ja tuhansien miljardien eurojen suuruiset arvopapereiden osto-ohjelmat ympäri maailman painoivat korkotasoa alaspäin ja eurokorot päätyivätkin vuoden lopussa kaikkien aikojen alimmille tasoille. Korkotaso oli vuoden lopussa hyvin keinotekoinen eikä se mitenkään kuvastanut markkinatalouden lainalaisuuksia.

Euroopan keskuspankki piti ohjauskoron ennallaan nollassa ja pankkien talletuskoron -0,50 %:ssa koko vuoden. Jo kertaalleen vuonna 2019 lopetettu ja vuosia jatkunut rahapoliittinen elvytys eli arvopapereiden osto-ohjelmat aloitettiin uudelleen syyskuussa 2019. Silloin päätettiin enintään 20 miljardin suuruista kuukausiostoista, mutta pandemian myötä ohjelmat ovat kasvaneet erittäin mittaviksi ja useista osista koostuviksi. Yhteensä osto-ohjelmista on tehty päätöksiä 1850 miljardin euron edestä. Viimeksi kuluneen 12 kk:n aikana EKP:n tase on kasvanut noin 3500 miljardilla eurolla. Arvopaperiostojen lisäksi keskuspankin tasetta on kasvattanut liikepankeille myönnetty edullinen rahoitus niiden luotonannon vauhdittamiseksi. Markkinoilla on jo alettu pohtia, miten tällaisesta rahapoliittisesta laboratorion tullaan aikanaan hallitusti ulos ja mitä kaikkea uusi tyhjästä luotu raha saa taloudessa aikaan.

Kuntien ja kuntien omistamien yhtiöiden rahoituksessa ei ollut saatavuusongelmia vuoden 2020 aikana. Suomen julkisen sektorin maine on hyvä ja vaikeina aikoina raha etsiyty mieluiten turvallisiin kohteisiin. Pankit, sijoittajat ja erityisrahoituslaitokset ovat kiinnostuneita hoitamaan Suomen kuntien rahoitustarpeita. Kuntien tarvitsemaa pitkäaikaista rahoitusta on kuitenkin ollut tarjolla lähes yksinomaan erityisluottolaitoksilta, kuten Kuntarahoitukselta, Euroopan investointipankilta (EIB), Pohjoismaiden investointipankilta (NIB) tai Euroopan neuvoston kehityspankilta (CEB). Esimerkiksi Tampere on näiden neljän erityisrahoituslaitoksen asiakkaana. Joukkolainamarkkina toimii hyvin noin seitsemään vuoteen saakka. Lyhyessä, alle vuoden rahoituksessa kuntatodistusmarkkina toimii edelleen erittäin hyvin.

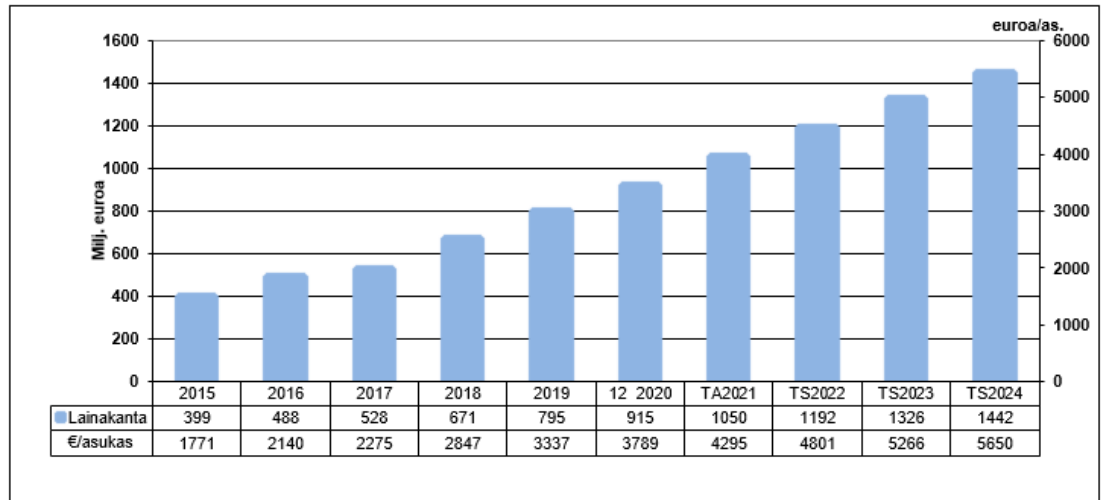
Lainaa tyttäriltä

- Rahalaitosten lisäksi tytäryhtiöt rahoittavat kaupunkia.
- Viime vuoden lopulla tytäryhtiölainoja oli 221 miljoonaa euroa.
- Vuotta aiemmasta tytäryhtiölainojen määrä nousi 16 miljoonaa euroa.

Korollisten velkojen määrä kasvoi hieman edellisvuotta vähemmän

Velkojat: Kaupungin korolliset velat koostuivat vuodenvaihteessa rahalaitoslainoista ja tytäryhtiölainoista. Joukkolainoja tai kuntatodistuksilla nostettuja lyhytaikaisia lainoja ei ollut käytössä. Merkittävin yksittäinen rahoittaja oli Kuntarahoitus Oyj, jonka toiminta- ja kilpailukyky on säilynyt hyvänä rahoitusmarkkinoiden epävarmoinakin aikoina. Kaupungin toiseksi suurin lainarahan lähde oli omilta konserniyhtiöiltä saatu sisäinen velka. Konsernitili optimoi konsernin pääoman käytön, ulkoisen velan määrän ja minimoi ulkoiset korkomenot. Kuntarahoituksen, tytäryhtiöiden ja Euroopan investointipankin osuus Tampereen lainoista oli 81 prosenttia.

KAUPUNGIN RAHOITTAJAT:	914 729 375,65	100,00 %
KUNTARAOHITUS OYJ	305 597 937,00	33,41 %
TYTÄRYHTIÖT	221 067 622,18	24,17 %
EUROOPAN INVESTOINTIPANKKI	210 000 000,00	22,96 %
CEB COUNCIL OF EUROPE DEVELOPMENT BANK	107 846 153,84	11,79 %
NIB POHJOISMAIDEN INVESTOINTIPANKKI	43 548 387,08	4,76 %
DEUTSCHE PFANDBRIEFBANK AG	26 666 666,67	2,92 %
TAMPEREEN KAUPUNGIN HENKILÖSTÖKASSA	2 608,88	0,00 %
KUNTATODISTUKSET	0,00	0,00 %

Lainamäärä: Vuoden 2020 lopussa kaupungilla oli yhteensä lainaa 914,7 miljoonaa euroa. Lainamäärä kasvoi 119,9 miljoonaa euroa. Henkilöä kohden laskettuna kaupungin lainamäärä vastaa 3789 euroa ja tässä kasvua tapahtui vuoden aikana 452 euroa. Lainamäärän kasvu oli jonkin verran enemmän kuin lopulta olisi välttämättä tarvittu, sillä kaupungin verotulojen voimakas kasvu loppuvuoden aikana ylitti kaikki ennusteet.

Lainojen määrä rahalaitoksilta kasvoi viime vuonna nettomääräisesti 103,8 miljoonaa euroa ja tytäryhtiöiltä oleva lyhytaikainen velka kasvoi 16,1 miljoonaa euroa. Valtuustoon nähden sitovaa on pitkäaikaisten lainojen nettokasvu, joksi talousarviossa oli asetettu 110,0 miljoonaa euroa.

Vuonna 2020 kaupunki nosti kolme pitkäaikaista luottoa. Niiden yhteismäärä oli 120,0 miljoonaa euroa ja summa jakautui: Kuntarahoitus Oyj 60,0 miljoonaa euroa, Euroopan Investointipankki 20,0 miljoonaa euroa ja Council of Europe Development Bank 40,0 miljoonaa euroa.

Korollisen tasevelan 914,7 miljoonaa euroa lisäksi kaupungilla oli vuodenvaihteessa taseen ulkopuolista rahoitusleasing-velkaa 103,4 miljoonaa euroa. Tämä vaihtuvakorkoinen leasing-velka mukaan laskettuna koko korollisen vieraan pääoman yhteismäärä oli 1018,1 miljoonaa euroa tilivuoden lopussa.

Lainojen korkomenot olivat 15,3 miljoonaa euroa. Summa koostuu lainojen viitekoroista, marginaaleista sekä erilaisista koronvaihtosopimusten perusteella maksetuista koroista. Koko korollisen vieraan pääoman kirjattu keskiporkko oli viime vuonna 1,57 prosenttia, mikä on edellisen vuoden kanssa samaa tasoa. Luvussa on mukana 0,1 prosenttiyksikön suuruinen ei-kassavaikutteinen jaksotuskulu vuonna 2015 toteutetusta kirjauskäytännön muutoksesta koronvaihtosopimusten muokkaamiseen liittyen. Siten korollisista veloista maksettu kokonaiskorko oli viime vuonna 1,47 prosenttia.

Suojausaste nousi 60 prosenttiin

Riskienhallinta: Lainojen erääntymisen aiheuttaman jälleenrahoitusriskin takia varainhankinta hajautetaan maturiteetiltaan, instrumenteiltaan ja rahoittajapohjaltaan. Varainhankinnassa pidetään yllä toimivia rahoittajasuhteita kotimaassa ja kansainvälisesti. Tällä turvataan erilaisissa markkinaolosuhteissa suurtenkin rahoitustarpeiden tehokas toteutus. Viime vuonna kaupungilla oli velkaa viideltä eri rahoituslaitokselta. Ne olivat sekä kotimaisia että kansainvälisiä toimijoilta.

Tyypillisesti pitkäaikaista rahoitusta hankitaan 15–25 vuodeksi (maturiteetti). Tavoitteena on tasainen ja keskittymiä välttävä takaisinmaksuaikataulu, samoin kuin markkinatilanteen tehokas hyödyntäminen. Perinteisten velkakirjalainojen lisäksi käytetään joukkolainoja, leasing-rahoitusta ja kuntatodistuksia tilanteissa, joissa ne ovat tarkoituksenmukaisia ja ehdoiltaan kilpailukykyisiä. Vuonna 2020 nostettujen lainojen maturiteetit olivat 10-25 vuotta. Tällä hetkellä suurimmat lähivuosien yksittäiset lyhennykset osuvat vuosille 2023 ja 2024, jolloin vuotuiset lyhennykset ovat 69 ja 63 miljoonaa euroa. Se on

runsaat seitsemän prosenttina tämän hetken lainamäärästä eikä pitäisi muodostua ongelmaksi.

Korollinen velka altistaa kaupungin korkoriskille, jota pyritään hallitsemaan aktiivisesti. Korkoriskillä tarkoitetaan markkinakorkojen muutoksesta tulevaa epävarmuutta kaupungin korkomenoissa ja tuloksessa. Kaupunginvaltuusto on rahoituksen periaatteissa linjannut vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvän korkoriskin rajaamisen solmimalla joko kiinteäkorkoisia velkakirjoja tai solmimalla tavoitetta toteuttavia johdannaissopimuksia. Näillä sopimuksilla tavoitellaan korkomenojen parempaa ennustettavuutta ja markkinakorkojen heiluntaa alhaisempaa vaihtelua korkomenoissa. Tätä tavoitetta on toteutettu rahoituksen periaatteiden ja ottolainauksen vuosisuunnitelman mukaisella pyrkimyksellä pitää lainojen suojausaste 40–60 prosentissa. Näin markkinakorkojen muutokset vaikuttavat korkomenoihin vain osittain.

Yli puolet kiinteitä

- Kaupunki käyttää mm. koronvaihtosopimuksia suojautuakseen korkojen nousua vastaan.

- 60 % korkomenoista on kiinteitä.

Suojausaste: Vuoden 2020 lopussa suojausaste oli 60 (55) prosenttia eli runsaat puolet korkomenoista on kiinteitä ja euribor-koron muutokset vaikuttavat lähitulevaisuudessa 40 prosenttiin korkomenoista. Suojausaste nousi sekä aiemmin solmittujen sopimusten astuttua voimaan että Kuntarahoitus Oyj:lta nostetun kiinteäkorkoisen lainan johdosta.

Rahoituksen periaatteiden mukaisesti suojauslaskennassa otetaan huomioon taloussuunnitelmakauden arvioitu velkamäärän kasvu. Siksi kaupunki on solminut myös tulevaisuudessa alkavia koronvaihtosopimuksia. Korkoriskiä voidaan hallita kaupunginvaltuuston hyväksymien periaatteiden mukaisesti käyttämällä kiinteäkorkoisia lainoja, koronvaihtosopimuksia, korko-optioita tai edellisten yhdistelmiä. Vuodenvaihteessa kaikkia näitä sopimuslajeja oli käytössä.

Korkojohdannaissopimusten kesto (maturiteetti) oli osittain keskimääräisiä lainamaturiteetteja pidempi, koska kaupungin korollisen velan määrä kasvaa tulevina vuosina ja kaikki erääntyvät lainat jälleenrahoitetaan. Huomattava osa velasta (24 %) on konsernitilivelan muodossa ja se erääntyy teoriassa joka päivä, vaikka käytännössä se onkin pitkäaikaista velkaa. Talousarvioon sisältyvällä taloussuunnitelmakaudella tasevelan määrän arvioidaan kasvavan 1442 miljoonaan euroon vuoden 2024 lopussa. Tämän lisäksi on syytä huomata rahoitusleasing-velat, jolloin korolliset velkavastuut nousevat tällä tietoa yli 1,5 miljardin euron. Vuodenvaihteessa korkoterminikäyrän mukaan laskettu korkosidonnaisuusaika oli noin 16 (19) vuotta ja se tulee laskemaan tulevaisuudessa erityisesti lainamäärän kasvun johdosta. Tampereen kaupungin velkojen suojausaste lienee kuntien keskimääräistä tasoa korkeampi. Samoin korkosidonnaisuusaika on keskimääräistä pidempi. Korkovirtariskin suhteen on toimittu varman päälle, vaikka korot eivät ainakaan toistaiseksi ole nousseet eikä riski realisoitunut.

Sopimukset: Vuoden 2020 lopussa kaupungilla oli solmittuna erilaisia korkojohdannaissopimuksia pääomaltaan 776,4 (728,8) miljoonaan euron verran. Sopimuksista 526,4 miljoonaa euroa oli voimassa vuoden 2020 lopussa ja 250,0 miljoonan euron suuruiset sopimukset astuvat joko varmasti tai ehdollisesti voimaan tulevaisuudessa. Ilman tulevaisuudessa voimaan astuvia koronvaihtosopimuksia suojausaste laskisi lähivuosina selvästi, kun taloussuunnitelmakauden mukainen velan kasvu huomioidaan.

Korkovirtariskin pienentäminen suojausastetta nostamalla tarkoittaa korkohintariskin kasvamista. Tällä tarkoitetaan riskiä johdannaissopimusten nykyarvon muutoksesta, kun korkotaso sopimuksen tekohetken jälkeen muuttuu. Muutos voi olla positiivinen tai negatiivinen sen mukaan nousevatko vai laskevatko korot. Koska sopimukset on tehty suojaavassa tarkoituksessa, eikä niitä ole tarkoitus purkaa kesken sopimuskauden, kaupunki ei saa tai maksa tällaista arvonmuutossummaa. Tyypillisesti, markkinamuutoksista riippumatta, sopimusten perusteella maksetaan ennalta sovittua kiinteätä korkoa ja vastaanotetaan 3 tai 6 kk:n euribor-korkoa. Vuodenvaihteessa voimassa olleiden sopimusten pääomapainotettu keskikorko oli 2,01 prosenttia ja tulevien sopimusten pääomapainotettu keskikorko 1,19 prosenttia.

Vuoden 2020 ottolainauksen kehityksestä on raportoitu kuukausittain pormestarille, konsernijohtajalle ja sisäiselle tarkastukselle. Kaupunginhallitukselle tietoja on annettu talousraporttien, välitilinpäätöksen ja tilinpäätöksen yhteydessä sekä tällä kerran vuodessa laadittavalla laajemmalla raportilla.